

תוכנית הלימודים 2024-2025

שנה ב' | סמסטר א'

1. לידה לחיים נפשיים – תצפיות בתינוקות אריאנה גוטמן, ונסה פרמינגר-רובין (15:00-16:25)

הקורס תצפיות בתינוקות מאפשר התבוננות ולמידה על ההתפתחות הנפשית המוקדמת דרך מפגש ישיר, חי וחוויתי עם התינוק, הוריו ומשפחתו בחודשי החיים הראשונים. הנוכחות מתוך עמדה תצפיתית מאפשרת הקשבה והתבוננות על המתרחש בעולמו של התינוק והיכרות בלתי אמצעית עם מצבים אמוציונאליים ראשייתיים ועם אופנויות התמודדות והגנות פרימיטיביות מודעות ולא מודעות. הצופה בתפקיד של עד מתבונן לומד להשתהות ולהכיל מצבים רגשיים, לעכל, לעבד ולחשוב אותם בתוכו, ומתרגל עמדה שלישית שקטה וקשובה של נוכחות בתוך דרמה נפשית של האחר. עמדה זו של נוכחות מתבוננת מרגישה וחושבת היא הבסיס להתפתחותו של מטפל באוריינטציה פסיכואנליטית.

הקורס נמשך לאורך כל שנת הלימודים. המשתתפים נפגשים לתצפית שבועית על תינוק בביתו ומביאים את התצפית הכתובה לדיון בקבוצת למידה קטנה. למידה תיאורטית תשולב בקורס תוך למידה מן ההתנסות.

2. לשחק, לחלום, לחשוב ענת פרי (16:45-18:10)

וויניקוט האדם, ההוגה והמטפל ניצב ברוחו ובגופו כגשר או מרחב ביניים בתולדות הפסיכואנליזה בתנועתה מפסיכולוגיה של אדם אחד לפסיכולוגיה של שניים. מפסיכואנליזה המושתתת על יסודות פוזיטיביסטיים, לפסיכואנליזה ששמה במוקד התבוננות את החוויה הסובייקטיבית. חשיבתו פורצת הדרך חוללה שינויים פרדיגמטיים ויצקה מושגים רעננים שהפכו נכסי צאן ברזל בחשיבה הפסיכואנליטית ובפרקטיקה הקלינית. בסמינר נערוך היכרות עם מושגים מרכזיים שלו תוך שאנו נעים על ציר התפתחותו של התינוק מיחידת אם-תינוק לישות סובייקטיבית עצמאית המקיימת קשרי גומלין עם העולם. נעמוד על חשיבתו הפרדוקסלית, נערוך היכרות עם שפתו הייחודית, ונדון בהשלכות הטיפוליות והקוראטיביות הנגזרות מהן, תוך הדגמה של תיאורי מקרים. נעסוק במקורות ההשראה של וויניקוט (קליין ופריד), ונבחן את הדמיון והשוני ביניהם.

3. פסיכולוגיית העצמי: יחסי עצמי-זולתעצמי איריס אלירז (18:30-19:55)

הגותה התיאורטית של פסיכולוגיית העצמי סימנה עם הופעתה את העמדה כי חוויית העצמי של האדם תתעצב מתוך נוכחות אחרים בחייו וזיקתו אליהם.

בקורס נעקוב אחר התפתחות חשיבתו ותפיסתו של היינץ קוהוט את הנפש האנושית ואת כינונה של חווית העצמי של האדם. הקורס יעסוק בנושאים המרכזיים בפסיכולוגיית העצמי: הנרקיסיזם החדש, אמפתיה, עצמי, זולתעצמי, העברות זולתעצמי, הפירוש האמפתי, מבנים מפצים, מבנים הגנתיים, שברים ופתולוגיות של העצמי והמעשה הטיפולי. נקרא בכתביהם של קוהוט וממשיכיו ובכתביהם של כותבים ישראלים מזרם פסיכולוגיית העצמי. הלימוד יושלב בין קריאת חומרים תיאורטיים לבין דיון בדוגמאות קליניות של קוהוט ואחרים.

4. סמינר קליני
עופר דוברצקי, יואב אנטמן (21:45-20:15)

חופשת סמסטר

סדנה: נקודות מפנה בטיפול ובמוזיקה – הזדמנות לשינוי
אורנה קיסלסי, אדווה שובל
20:00-15:00 | 11.02.2025

נקודות מפנה בטיפול הן אירועים שבעקבותיהם חל שינוי אצל המטופל. נלמד על כך מחברי קבוצת המחקר של בוסטון החוקרים תהליכי שינוי – ונכיר את הגדרותיהם למצבי נקודות מפנה בטיפול. moments of meeting תפיסתם מייצגת תפיסה קרובה לגישות התייחסותיות לגבי הטכניקה הטיפולית. בעודם נותנים ערך לפירוש הם מגדירים תהליכי שינוי משמעותיים דרך העברת ידע התייחסותי סמוי, מובלע בין המטופל והמטפל. בעקבותיו מתחולל שינוי באופי הקשר בין מטפל ומטופל, נקודת מפנה. שינוי זה ממשיך ומתבטא גם בתחומים שונים בחיי המטופל. בדומה, בתהליכים של אילתור מוזיקלי מתרחשים תהליכים בין-סובייקטיביים של הקשבה ויצירה לא מילוליים. במסע המוזיקלי המשותף נוצרות נקודות מפנה בקשר בין הנגניות, המובילות אותן. לאופני ביטוי והתייחסות הדדית שונים. בסדנה נתייחס גם לנקודות מפנה שונות בקליניקה ואופן התגובה בשעות אלה של כותבים מוכרים, מפרויד לבלינט, סימינגטון ומיטשל, כמו גם של משתתפי הקבוצה. אלה. נצפה במספר קטעים מסרטים שיעוררו ויהדהדו מצבים ותנאים לנקודות מפנה.

שנה ב' | סמסטר ב'

1. לידה לחיים נפשיים – תצפיות בתינוקות (המשך)
אריאנה גוטמן, ונסה פרמינגר-רובין (16:25-15:00)

נסה להכיר את התפתחות מחשבתו של פרויד לקראת שנות ה-20 של המאה הקודמת ואחריה, בין השאר סביב גילוי דחף המוות, ותפקידו כציר מארגן בחשיבה הפסיכואנליטית. נבחן את השפעת התפתחותו של מושג זה על הבנת הלא מודע, היווצרות הנירוזה, הפסיכוזה והפרוורסיה, העברה, כפיית החזרה ועוד והשפעות כל אלה הטכניקה הפסיכואנליטית. נעשה זאת באמצעות קריאת מאמרים, העלאת אסוציאציות ודוגמאות קליניות של המשתתפים והמרצה.

2. ביון וגילוי המיכל – הכלה ופסיכודה במחשבתו של ביון רוני עמיאל (18:10-16:45)

הקורס יעסוק בהיכרות עם מחשבתו המוקדמת של ביון אודות תהליכי חשיבה, הכלה וחלימה, כהליכים הבונים את הנפש ומקיימים את החיים הנפשיים. הלימוד יעשה באמצעות קריאה משותפת ואסוציאטיבית במאמריו. כתיבתו של ביון נראית במבט ראשון אסוציאטיבית ולא ברורה. הסיבה לכך היא שהוא חושב ויוצר את הבנותיו העמוקות תוך כדי כתיבה. זה מזכיר את האסוציאטיביות בטיפול. במקביל זה גם מאפשר לביון להכיר בטעויות שלו, לתקן ולהתפתח. בקורס נלמד איך לקרוא את ביון. נרשה לעצמנו להיות טפשים – לא להבין, ולאט לאט נגלה בכתיבתו את ההבנות הקליניות המדהימות שלו ושל עצמו. נחוה יחד עם ביון את התהליך שהוא עבר בדרכו להיות ביון – Becoming Bion. נחקור יחד את החלקים הפסיכויים באישיות ואת ההתמודדות עימם בקליניקה, דרך מושגים מרכזיים של ביון, בהם: הזדהות השלכתית, מיכל-מוכל, פונקציית אלפא, חלקיקי ביטא, reverie, אדיפוס על פי ביון, יהירות, טיפשות. בקורס יושם דגש על השימוש הקליני ברעיונות אלו ובאופן שבו הם מאפשרים לנו להתמודד עם המצבים הקליניים הקשים שאנו פוגשים באנליזות של מטופלנו ושלנו. נעשה זאת בעזרת דוגמאות שיובאו על ידי המשתתפים והמנחה.

3. הגישה ההתייחסותית ליאת ורהפטיג ארן (19:55-18:30)

החשיבה ההתייחסותית מעמידה במרכז הבמה את מערכות היחסים המתפתחות במרחב הטיפולי: אמפתיה והכרה הדדית מאפשרות יציאה מתבניות קשר ישנות והתנסות בדפוסי קשר חדשים וגמישים בזמן. המטפל והמטופל, משוקעים בשדה ותהליכי העברה והעברה נגדית, מקבלים משמעות חדשה המשפיעה על נוכחותו של המטפל ואופני ההתערבות שלו. נתייחס למצבי אנאקטמנט בראי הגישה ההתייחסותית, כארוע בלתי בלתי נפרד מהתהליך הטיפולי, וכפוטנציאל לשינוי. נדון גם בתפיסה של העמדה ההתייחסותית לעצמי כאל מהות לא אחידה ולא קבועה, באמצעות המושג מצבי עצמי ודיסוציאציה כמנגנון הגנה והאופנים בהם הקשר הטיפולי נע בין מצבי עצמי נוקשים למצב של ריבוי של מצבי עצמי. נעסוק ברעיון של טראומה, בעדות ובפוטנציאל הריפוי של טראומה. נדון ברעיונות אלה על ידי דיון בדוגמאות של המשתתפים ושל המרצה ועל ידי קריאת מאמרים.

4. סמינר קליני (המשך) עותר דוברצקי, יואב אנטמן (21:45-20:15)

חופשת קיץ

סדנה: פרוורסיה

יניב כץ, דורית רינגרט

20:00-15:00 | 08.07.2025

המפגש עם הפרוורסיה ועם ההיבטים הפרוורטיים שבנפש מורכב, מאיים ומתעתע. בקליניקה תהליכי ההעברה הפרוורטית והעברה הנגדית מפגישים עם תחושות אינטנסיביות, סותרות ומטלטלות המאתגרות את עולמו הפנימי, כישוריו, גבולותיו

וערכיו של המטפל. אבל לפרוורסיה גם משמעות רחבה יותר הבאה לידי ביטוי ומיוצגת בהקשרים תרבותיים (אומנות, ספרות, קולנוע וכד') ובתהליכים חברתיים. בסדנה נסקור כמה מהמודלים הפסיכואנליטיים העיקריים של הפרוורסיה, נעמוד על ביטויים במפגש הטיפולי, ותוך הצגת דוגמאות ודיון נרחיב את המבט לאופן בו את אלה מופיעים גם בהקשרי תרבות וחברה.